

ÎN LUMEA DE PESTE OCEAN

Hei, Hombre!

✉ Colonel (r) Ion SOFRONIE
ionsofronie@yahoo.com

Am intrat într-o benzinărie cu gândul să-mi cumpăr țigări. "Malboro red, please!" Vanzătorul, un tânăr mult mai închis la culoare decât mine, îmi răspunde cu un zâmbet larg: O.K. Malboro rojo! Mă confundase cu un mexican și, credea el, îmi vorbea pe limba mea. Întâmplarea m-a făcut să fiu cu mai multă luare-aminte la acești imigranți. În zona în care locuim, sunt foarte mulți. Doar ei bat trotuarele (și, bineînțeles, eu, care oricum sunt luat drept unul de-al lor). Rar vezi câte un african-american, iar alții par a avea mâinile lipite pe volan! Cred că au uitat să meargă pe jos, să folosească ambele picioare. În mașinile lor fără ambreiaj, au nevoie doar de unul!

Iuți, scunzi, vânjoși, băntuie peste tot și se simt ca la ei acasă într-un cartier unde toate spațiile comerciale și pentru servicii au firmă în spaniolă. Majoritatea restaurantelor sunt cu specific mexican. Pentru ei există discotecă, biliardos, terenuri pentru soccer, ritmurile latinos, ceea ce nu prea vezi în altă parte. Sunt foarte muncitori. Cei mai mulți lucrează în construcții sau fac curățenie pe străzi unde mănuesc, cât e ziua de lungă, aspiratoare puternice, suflante pentru frunze, aparate pentru pulverizat substanțe împotriva insectelor. Tot ceea ce ține de înlocuirea și întreținerea gazonului cade în sarcina lor. Mexicancele nu prea merg la muncă. Le ține acasă droaia de copii pe care trebuie să-i îngrijească.

În Statele Unite, hispanicii constituie cea mai mare comunitate de imigranți (14 la sută din populația americană). Limba spaniolă, vorbită de cei sosiți din America Latină și de portoricani, este tot mai folosită. Sa făcut chiar o propunere de a se intona Imnul Național în limba spaniolă, idee respinsă de președintele George W. Bush, dar agreată de secretarul de stat Condoleezza Rice. Pentru că tot ne aflăm în campanie electorală, să spunem că minoritatea hispanică dorește ca buletinele de vot să fie bilingve. Administrația furnizează servicii în spaniolă, iar partidele și organizațiile politice au

structuri de relații cu publicul care se adresează hispanicilor. Ocazional, președintele Bush le vorbește chiar în limba lor. Dar, cum mulți, îndeosebi mexicani, au ajuns ilegal în Statele Unite, asta nu l-a împiedicat să aprobe construirea unei bariere de circa 600 de kilometri de-a lungul frontierei cu Mexicul. Măsura a fost solicitată de Congres pentru a limita fluxul de imigranți clandestini. Administrația a dat asigurări că nu se intenționează ridicarea "unui zid" de-a lungul celor 3000 de kilometri de frontieră comună și nici militarizarea acestui sector, deși celor 12.500 de militari existenți deja la granița cu Mexicul li s-au mai adăugat încă 6000 de membri ai Gărzii Naționale.

Dar, alungați de sărăcie, mexicanii trec granița la americani, ca furnicile, unde, pentru oricât de puțini dolari ar lucra, câștigă mult mai mult decât acasă. Administrația federală are, așadar, o problemă, pe care vrea să o rezolve prin mult discutata reformă a imigrației. Cum este nevoie de mexicani, cum ei se angajează la cele mai grele munci, nu știu dacă chiar nu sunt doriți, fie ei și ilegal veniți, dar, vorba aceea, nu toți odată, pe rând! Cert este că pe yankei nu-i deranjează prezența mexicanilor. În genere, sunt oameni liniștiți, care își văd de treburile lor. Apoi are cine să le robotească prin gospodărie. Măncarea mexicană este foarte pe gustul lor. Ce-i drept e și foarte gustoasă. De ziua națională a Mexicului petrec și americanii! Oricum latinii nu merg la muncă, ies cu toții la iarbă verde sau năvălesc prin restaurante.

Și eu mă bucur că locuiesc printre mexicani. Îmi place limba pe care o vorbesc, ascult cu plăcere muzica lor, mai pe gustul meu de latin, și, de ce să n-o recunosc, nu refuz niciodată bucatele mexicane. Urmăresc cu interes posturile de televiziune în limba spaniolă, destul de multe, mai ales că doar aici pot vedea fotbal, inclusiv meciuri din Liga Campionilor Europeni, soccer, cum îi spun americanii, interesați, mai degrabă, de fotbalul lor, decât de driblingurile lui Ronaldinho. Când nu mă uit la televizor, îi privesc din balcon pe vecinii mexicani care, pe seară, se strâng în fața casei, la un "pahar" de vorbă. Parc-ă-i la noi, în România! La sfârșit de săptămână obișnuiesc să meargă cu toții la *windows shopping*. Se duc în mall, mi-a explicat fiiică-mea. Nu cumpără, deoarece nu au ei atâția bani, doar privesc mărfurile de lux expuse în vitrine. Și visează frumos...

Inter arma silent musae?

Cerințele și coordonatele evoluției și transformării armatelor nu sunt lineare. De aceea, oricât de mult am vrea, n-o să reușim niciodată să știm foarte exact ce să așteptăm, nici la ce ne puteam aștepta din și de la aceste evoluții ale sistemelor militare, din și de la transformările de tip militar. Dealtfel, transformarea este (ar trebui să fie!) tot un fel de evoluție. Atunci când nu este... involuție. Adică atunci și numai atunci când este făcută cu cap sau când rezultă din materializarea unor cerințe obiective și nu doar a unor voințe inconștiente, pline doar de puterea de a voi, a unor constrângeri bugetare sau a unor idei de genul: este necesar doar ce poți avea în buzunar sau tot ce ți se spune că este necesar este necesar. Ți se spune, spre exemplu, că scenariile cu războaie și armate care se confruntă și se consumă în fel de fel de teatre de operații... nu mai au nici un viitor. Cel de al Doilea Război Mondial trece încet-încet dincolo de amintire, într-un război-fosilă sau într-un război-fantomă, ultimii foști ostași ai lui vor trece și ei în

Prima dimensiune a *culturii strategice* se află aici, în această realitate pe muchie de cuțit, în cunoașterea și înțelegerea dinamicii conflictualității lumii și în configurarea nevoii de expertiză strategică. Acolo unde există cunoaștere, există și *cultură a cunoașterii*, adică un sistem de cunoștințe și de valori, rezultate ale cunoașterii, aflate în patrimoniul cunoașterii și care fac posibilă cunoașterea. Cunoașterea reflexivă, dar și cunoașterea creativă, adică aflarea, înțelegerea, evaluarea și anticiparea, cunoașterea care interacționează... Omenirii i-au trebuit milioane de ani pentru a ajunge aici, pentru a-și cunoaște caracterul conflictual și a-și lua măsurile necesare de gestionare și de management al conflictelor...

Interesul generează politica. Politica, în calitatea ei de expresie concentrată a interesului, generează conflictul. Conflictul rezultă din confruntarea voințelor. Voința exprimă interesul trecut prin filtrul politic. Strategia pune în operă politica, dar numai după ce i-a oferit o expertiză corespunzătoare. De aceea, pentru a-i oferi această

O CULTURĂ STRATEGICĂ (3)

✉ General
de brigadă (r) dr.
Gheorghe VĂDUVA

curând în neființă, pentru că viața omului are o durată – totul devine istorie –, iar Războiul Rece s-a răcit și el destul, dar nu îndeajuns pentru a se fi congelat... Unii sunt convingși (o și spun în gura mare) că, în lume, mai există doar vreo 2-3 sau 3-4 armate serioase, poate 5-6, ca să nu credem în solitarisme acre, cu de toate, de la soldat computerizat la satelit-spion, aviație strategică, portavioane, submarine și armă nucleară, tot tacămul, celelalte nu pot fi decât mici și insignifiante formațiuni militare de buzunar, de care lumea se poate lipsi fără nicio pagubă. Oricum, problemele vieții sunt aici, cele ale războiului sunt departe și, acolo unde sunt, n-au nicio treabă cu noi, pământeni români, cei care ne târâm în umbra lumii... S-a mai scris despre asta. Se va scrie mereu. Pentru că mereu vor exista oameni care vor nega armatele și rolul lor, care vor considera că armatele sunt o pagubă și chiar o pacoste pe capul bugetelor națiunilor și pe creștetul lumii. Chiar dacă, promovând un raționament de acest fel, ei săvârșesc ceea ce în logică se cheamă *ignoratio elenchi*, ignorarea chestiunii... Este posibil ca o parte a lumii, săturată de conflicte și războaie, doritoare de pace și de liniște, să-i nu se creadă. Numai că nici națiunile, nici lumea nu se pot lipsi de aceste armate, iar cei care cad în capcana distrugerii sau ignorării instituțiilor militare se vor face, în cele din urmă, răspunzători de incapacitatea de a se fi pregătit din timp pentru prevenirea sau preîntâmpinarea dezastrelor de mâine, oricât de îndepărtate ar părea acestea. O minte înțeleaptă nu poate lipsi nici națiunile nici omenirea de forța militară necesară de care acestea au nevoie pentru a gestiona și ține în frâu conflictele distructive de tot felul (lumea este de la un capăt la altul conflictual!). Lumea și națiunile au încă nevoie de veghe înarmată... Pentru că nimeni nu este neînarmat. Din nefericire, muzele nu tac între arme, cum spuneau latinii, ci au nevoie de arme pentru a-și adăposti, a-și asigura, a-și proteja și a-și exprima harul de a nu tăcea...

expertiză, strategia trebuie să aibă autoritatea recunoscută și autonomia necesară, să fie adică ascultată. Și nu poate fi ascultată decât atunci și numai atunci când are valoare, adică atunci și numai atunci când se bazează nu numai pe inteligența, intuiția și chiar pe șiretenia unor strategii (comandați) și pe truda unor strategiști (teoreticieni), ci, în primul rând, pe o școală a strategiei, pe sisteme de valori strategice acumulate în timp, adică pe o remarcabilă *cultură strategică*. Fără cultură strategică, nici strategii, nici strategiști, nici strategii. Sau, în orice caz, fără cultură strategică, nu există strategie viabilă și veritabilă, care să fie ascultată de politică, care să merite să fie ascultată de atâteaștutoarea politică, și care să-i ofere acesteia instrumentarul de care are nevoie pentru soluționarea conflictului, ci doar... o prăpădită strategie de... nișă. Adică nimic. De aceea, chiar dacă strategia este știința, priceperea, experiența, capacitatea și arta de a pune în operă o decizie politică pentru soluționarea unui conflict, iar aceste calități sunt generale, sunt universale, fiecare armată care se respectă trebuie să-și creeze, în timp, o veritabilă, respectabilă și viabilă școală strategică. Nu izolat, desigur, ci în conexiune cu marile școli strategice ale lumii. Dar o școală strategică a ei. Fără școală strategică, nu poate exista cultură strategică.

DECENIU ȘI DECADĂ

Limba română este patria mea.

Nichita Stănescu

Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, www.merriam-webster.com și *Dictionnaire de l'Académie française*, neuvième édition, Version informatisée, atilf.fr/academie9.htm.

Autorul explicației din „enciclopedia liberă” (ro.wikipedia.org) consideră că o *decadă* este „o perioadă de zece zile consecutive” și menționează că, în calendarul revoluționar francez, zilele erau grupate în *decade* în loc de săptămâni. El adaugă că *decadă* are și sensul de „deceniu”, „perioadă de zece ani consecutivi”, sens apărut sub influența englezescului *decade*.

Dicționarele limbii române confirmă această opinie (v. *DEX*) și adaugă un sens secundar, „deceniu”, considerând așadar că, măcar în parte, *decadă* și *deceniu* sunt sinonime.

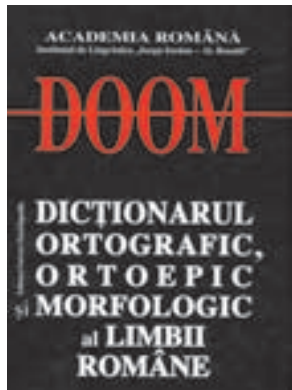
În engleză, cuvântul *decade* se referă la „un grup sau un set de zece obiecte”, precum „o perioadă de zece ani”, sau la partea rozariului care cuprinde de zece ori *Ave Maria*. În engleză, *decade* mai înseamnă „un raport de zece la unu” (www.merriam-webster.com).

Cuvântul apare în contexte precum: *In the early decades the economy was dependent on mining and ranching*. („În

primele decenii, economia depindea de minerit și de creșterea animalelor.”) *Van Gogh's career has only a productive decade*. („Cariera lui Van Gogh are doar un deceniu productiv.”)

În franceză, cuvântul *décade* înseamnă „ansamblu de zece obiecte” sau „a zecea parte”, precum, în literatură, partea unei lucrări alcătuite din zece capitole sau din zece cărți. În franceză, potrivit aceluiași dicționar, *décade* este și perioada de zece zile: în calendarul republican, luna avea trei *décade*, care înlocuiau săptămânile (atilf.fr/academie9.htm). Academia Franceză avertizează că nu trebuie să fie confundat cuvântul *décade* cu *décennie*, întrucât *décennie* provine din rădăcina cuvântului *décennal* („care durează zece ani” sau „care revine la zece ani”). Totodată, dicționarele franceze de sinonime consideră că există contexte în care *décade* și *décennie* pot apărea alternativ. (elsap1.unicaen.fr).

În prezent, în românește, *decadă* se folosește cu înțelesul „zece zile” (*plata ajutorului social se face în a doua decadă a fiecărei luni*), dar și sinonim cu *deceniu* (*restructurarea economiei a fost însoțită, în prima decadă a tranziției, de un declin economic accentuat*).

✉ Aurelia NĂSTASE
aurelianastase@yahoo.fr

În *Institutio oratoria*, Marcus Fabius Quintilianus îl evocă, zicând pe latinește *ipse rex decenni bello exhaustus*, pe însuși regele (Priam), epuizat de războiul de zece ani.

Decas de bello punico secundo erau cărțile, grupate câte zece, în care Titus Livius descria al doilea război punic. În 1689, filologul german Johann Albert Fabricius a publicat o carte intitulată *Decas Decadum, sive plagiariorum et pseudonymorum centuria*, în care a acuzat de plagiat și impostură o sută – zece zeci (*decas decadum*) – de scriitori.

În prezent, înțelesurile cuvintelor *deceniu* și *decadă* au în comun referința la o mărime de zece ori mai mare decât o anumită unitate.

Deceniu înseamnă în românește, în englezește și în franțuzește, „o perioadă de zece ani” (v. *Dicționarul explicativ al limbii române/DEX*, 1998, Academia Română, Institutul de